

Riktlinjer för

Mänskliga rättigheter – mångfald

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Riktlinjer mänskliga rättigheter – mångfald	Riktlinjer	2014-06-02, § 120	Kommunstyrelsen
Dokumentansvarig/processägare	Version	Senast reviderad	Giltig till
Kommunstyrelsen	2	2017-01-23, § 12	2018- 12 -31
Dokumentinformation	Riktlinjer för mänskliga rättigheter - mångfald i Piteå kommun		
Dokumentet gäller för	Kommunstyrelsen samt övriga nämnder		

Innehållsförteckning

Bakgrund	2
Attityder och kunskap	3
Integration.....	4
Tillgänglighet.....	5
Samhällsbyggande.....	6
Jämställdhet.....	7

Uppföljning

Kommunledningsförvaltningen, Strategiska enheten samordnar arbetet för riktlinjerna internkommunalt genom samarbete via Strategigrupp mångfald MR. De övergripande handlingsplanen ska följas upp och revideras vartannat år.

På kommunens hemsida www.Pitea.se finns information om pågående arbete och här marknadsförs aktuella insatser och aktiviteter.

Kontakt

För frågor och information, kontakta:

Anna-Lena Pogulis anna-lena.pogulis@pitea.se

Vera Renberg vera.renberg@pitea.se

Bakgrund

Piteå kommuns verksamhetsplan utgör plan för mänskliga rättigheter, och dessa riktlinjer tydliggör hur den planen ska förverkligas.

Världens länder har med avtalet Agenda 2030, antaget av FN:s toppmöte, åtagit sig att leda världen mot en rättvis och hållbar framtid. Mänskliga rättigheter och dess konventioner utgör grunden i arbetet för Agenda 2030 enligt regeringens strategi. Den offentliga sektorn har ett uppdrag att respektera, skydda och främja de mänskliga rättigheterna. Piteå kommun har en ambition att ta sin del av ansvaret i dessa frågor, och har därför återseglat dessa i kommunens styr- och ledningssystem.

Definition

Mänskliga rättigheter är utgångspunkten för arbetet med mångfald. Piteå kommuns definition av mångfald har en ansats för ett samhälle där alla människor har sina rättigheter och möjligheter oavsett kön, utbildnings- och inkomstnivå, social status, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder och funktionsnedsättning. Inom Piteå kommun ska vi arbeta aktivt mot alla former av diskriminering och allt som leder till att människor och grupper särbehandlas negativt.

MÅL

Riktlinjerna har beröring för följande övergripande mål

- Barn och unga har en trygg och utvecklande uppväxt, och använder inte alkohol eller andra droger
- Piteå ska år 2020 ha 43 000 invånare, och 2030 46 000 invånare (Plan för hållbarhet)
- Piteå ska erbjuda goda förutsättningar för ett livslångt lärande
- Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande (Tillväxtprogram).
- Pitebor i alla åldrar ska känna att det är meningsfullt att engagera sig och att de kan påverka kommunens utveckling.
- Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund (Integrationsprogram).
- Service och bemötande utformas jämställt i kommunens alla verksamheter.
- Samhällsbyggnad ska utgå från social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.
- Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla (Tillgänglighetskonventionen).
- Piteå ska erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer.
- Piteå ska utveckla bra infrastruktur och goda kommunikationer.
- I Piteå utgör kulturen en drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling

Syfte: Riktlinjerna avser att i ett helhetsperspektiv ge uppdrag om *hur* Piteå kommun ska utveckla sitt arbete för att nå ökad mångfald som en förutsättning och möjlighet för tillväxt.

Avgränsning: Riktlinjerna omfattar fem huvudområden:

- Attityder och kunskap - Integration, - Tillgänglighet, Samhällsbyggande -Jämställdhet.

Roller och ansvar

Kommunledningsförvaltningen, Strategiska enheten har ett uppdrag att samordna och följa arbetet för mänskliga rättigheter och därmed mångfald för att nå handlingskraft i hela organisationen. De övergripande riktlinjerna ska följas upp och revideras vartannat år.

Det offentliga ansvaret är att respektera skydda, och uppfylla de mänskliga rättigheterna, vilket innebär att alla medarbetare i stat, kommun och landsting har ett ansvar. Alla nämnder ska därför i sina verksamheter beakta det offentliga ansvaret att respektera, skydda och främja de mänskliga rättigheterna.

Genomförande – arbetsområden

Attityder och kunskap

Det är viktigt att vara medveten om den ojämlikhet som finns för att kunna kraftsamla. Varje samhälle, organisation och grupp präglas av normer. Med norm menas det som är väntat eller en outtalad föreställning om vad som anses vara ”normalt”. Vissa normer behövs i samhället för att människor ska kunna leva tillsammans. Det finns också normer kopplade till de sju diskrimineringsgrunderna som kan verka harmlösa men de styr vårt sätt att tänka och agera. Den som lever i enlighet med en norm tänker ofta inte på den utan normen blir synlig först när den utmanas. Personer som inte är en del av rådande normer riskerar att exkluderas och diskrimineras. Piteå ska vara en öppen och inkluderande kommun, att använda normkritik, att få syn på och ifrågasätta de normer som påverkar uppfattningar om vad som är ”normalt” och därmed ofreflekterat uppfattas som önskvärt, är en metod som kan vi kan använda för att förändra de strukturer som riskerar att diskriminera.

Att bygga attityder och förhållningssätt som är tillåtande och bygger på öppenhet är viktigt för att nå målet *Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund*. Attityder börjar i kunskap och kunskapsbyggande kan ske på många sätt. Det kan handla om allt från att berätta Piteås och Piteåbornas egna berättelser, folkbildning via studieförbund, utbildning på arbetsplatser, men även att ta del av forskning. Förskola och skola har en viktig roll när det gäller arbetet med attitydförändring. För det interna arbetet finns en långsiktigt hållbar struktur för utbildning inom mänskliga rättigheter. I introduktion av nyanställda ingår en kort information om kommunens arbete med värdegrundsfrågor och mänskliga rättigheter.

Kommunstyrelsen antar följande åtgärder:

- Förskolan och skolan arbetar aktivt med värdegrundsfrågor och attitydförändringar
- Tillsammans med studieförbund och andra folkbildare fortsatt arbeta med diplomering, konceptet ”Ett Piteå för alla”, som grund för att nå en bred kunskapsbildning bland allmänhet, föreningar och på arbetsplatser.
- Utbildning inom mänskliga rättigheter (MR) där HBTQ-frågor är i fokus under 2017-18
- Arrangera och möjliggöra utåtriktade aktiviteter och utbildningsinsatser för att öka kunskapen om diskriminering, normer och dess effekter.
- Möjlighet att Piteå kan bli en MR- stad ska undersökas när kriterier för konceptet MR- stad blir klart under början av 2017.
- Utbilda politiskt tillsatta råd (folkhälsoråd, landsbygdsråd, pensionärsråd, tillgänglighetsråd, förebygganderåd)

Integration

Begreppet integration används här som ram för invandring. Begreppet integration bär en värdering om allas lika värde och att vi gemensamt bygger ett inkluderande samhälle.

Under 2015 ökade antalet flyktingar som sökte sig till Europa och då också till Piteå, vilket påverkar oss på många sätt.

Vi behöver bli fler för att klara samhällsservicen i framtiden och personer med utländsk bakgrund är en viktig grupp i arbetet för att nå befolkningsmålet. För att dessa nya pitebor ska trivas, stanna kvar och bidra till Piteås utveckling krävs ett engagemang från kommunen och andra myndigheter likväl som från företag och enskilda pitebor. Arbetet för mänskliga rättigheter som innefattar integration ska ses som en förutsättning för tillväxt.

Att motverka rasism och främlingsfientlighet är en del av i en ständigt pågående strävan att upprätthålla demokratin, en handlingsplan för att motverka extremism är inarbetad i kommunens säkerhets- och krisarbete. Piteå kommun deltar i det svenska nätverket av European Coalition of Cities Against Racism (ECCAR), ett nätverk av städer i Europa som vill förbättra sitt arbete mot rasism och diskriminering.

Det pågående aktiva arbetet för att trygga bostadsförsörjning för nyanlända och samtidigt motverka bostadssegregation är viktigt.

Kommunstyrelsen antar följande åtgärder:

- Integrationsaspekter ska beaktas i all samhällsplanering, såväl fysisk som social.
- Samtliga förvaltningar och bolag skall erbjuda olika former av språk- och yrkespraktik och formellt lärande i form av lärlingsutbildningar eller andra anpassade träningsprogram i sina verksamheter.
- Entreprenörskap och kreativitet skall uppmuntras och olika vägar till egen försörjning ska förtydligas genom ökad samverkan mellan näringsliv, näringslivsenhet och utbildning.
- Vartannat år ska kommunens arbete mot diskriminering och rasism utvärderas utifrån ECCARS tiopunktsprogram med start 2017.

Därutöver konstateras att PiteBo har beslutat att avsätta var tionde ledig lägenhet till boende för nyanlända.

Tillgänglighet

Tillgänglighet för alla är ett jämlikhetskrav och en demokratifråga. Alla har rätt till och ska ges möjlighet att delta i det dagliga samhällslivet på jämlika villkor. Det handlar om allt från arbetsliv, utbildningar och fritid till möjligheten att ta del av *samhällstjänster, utbud av service och tjänster*. Ändå finns det människor som på olika sätt har begränsat utrymme. Det kan bero på fysiska hinder, otrygghet, risk att bli utsatt för diskriminering och begränsande normer.

Grunden i arbete med tillgänglighet är att respektera, skydda och främja de mänskliga rättigheterna. Sverige har ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen är vägledande för hur offentliga sektorn ska arbeta. Det innebär att man ska utgå ifrån att människor är olika samt har olika förutsättningar, behov och önskemål när man planerar och genomför förändringar i samhället.

Representanter för Kommunala tillgänglighetsrådet (KTR) har deltagit i en dialog om strategier för utveckling av tillgänglighet i kommunen. Synpunkter från det tillfället sammanfaller väl med de utgångspunkter som finns för åtgärder. Och, representanterna från KTR betonade särskilt vikten av kunskapspridning och medvetandegörande.

Kommunstyrelsen antar följande åtgärder:

- Tillgänglighet till kommunens kommunikationsplattformar ska kontinuerligt utvecklas till stöd för personer med olika behov och förutsättningar. (t.ex. teckentolk, inläsning, lättläst, klarspråk m.m.)
- Den fysiska miljön inom- och utomhus ska regelbundet tillgänglighets- inventeras så att enkelt avhjälpna hinder undanröjs.
- Tillgängligheten till busshållplatser och den lokala busstrafiken ska utvecklas.
- Resultat och åtgärder utifrån den inventering av tillgänglighet i flerfamiljshus som är gjord ska följas upp.
- Kommunikationsplan för att folkbilda och medvetandegöra kunskaper samt utveckla bemötande kring tillgänglighet.

Samhällsbyggande

Kommunens översiktsplan, fördjupade översiktsplaner och det påbörjade stadsmiljöprogrammet ska visa riktning för den strategiska utvecklingen.

Tillit: För att trivas och må bra har människor behov av att känna trygghet, delaktighet och möjlighet att påverka. Forskare intresserar sig allt mer för behov av tillit som grund för ett samhälle som kan nå social hållbarhet. Tillit och tolerans bedöms vara viktiga faktorer för att bygga ett socialt kapital. Framtidens samhällsbyggande bör ha fokus på att utveckla förutsättningar för tillit till det lokala samhället.

Boende. Piteå har idag en boendestruktur där 58 % av befolkningen bor i småhus och 42 % i lägenheter. Kartläggning från 2012 visade att Piteå då hade ett behov av 1 600 bostäder från 2013 fram till år 2020 sett i förhållande till de politiska målen för tillväxt. För 2030 är målet 46 000 invånare. Ett flertal stora byggprojekt pågår och flera utvecklingsprojekt planeras. Det finns även ett behov av bostäder för pitebor som står utanför bostadsmarknaden.

Mötesplatser. Piteå kommun har en rad olika mötesplatser för olika målgrupper, och i Piteå finns ca 300 föreningar som erbjuder aktiviteter. Trots det framkommer i olika dialoger ett stort behov av mötesplatser. Det uttrycks ett behov av att ha en plats att "hänga" där alla andra är, där det inte är fokus på en viss målgrupp.

Kommunstyrelsen antar följande åtgärder:

- I pågående översiktsplan, stadsmiljöprogram och fördjupade planer ständigt främja en social hållbarhet och aktivt motverka bostadssegregation.
- Möten, event och aktiviteter bör utvecklas både i stads- och landsbygd, olika evenemang bör flytta runt i kommunen.
- Köp av mark för exploatering av flerbostadshus i centrum villkoras med byggande av flerbostadshus utanför centrum.
- Utveckla kollektivtrafik även på kvällar och helger ur ett mångfaldsperspektiv.
- Kommunen ska utveckla trygga och trivsamma bostadsområden där service och mötesplatser, grön- och lekrområden finns tillgängliga för alla.

Jämställdhet

Jämställdhet innebär att kvinnor och män, pojkar och flickor har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Kommunens arbete utgår från de nationella målen för jämställdhetspolitiken, jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, mäns våld mot kvinnor ska upphöra, jämställd utbildning och jämställd hälsa. Piteå kommun har mål som säger att kommunens service och bemötande ska vara jämställt i kommunens alla verksamheter samt att kommunen ska vara en attraktiv och jämställd arbetsgivare.

Piteå kommun har undertecknat CEMR- deklARATIONEN som riktar sig till Europas kommuner, landsting och regioner. Genom undertecknandet har kommunen tagits ställning för principen att jämställdhet ska råda mellan kvinnor och män, att kommunen ska arbeta med jämställdhetsintegrering och andra åtaganden inom deklARATIONEN.

Under 2016 har en fokusdialog genomförts med ca 500 pitebor kring kvinnor och mäns förutsättningar att leva, bo och verka i Piteå, bland annat med utgångspunkt från kvinnors höga ohälsotal. Resultatet visar kortfattat behov av åtgärder/insatser kring hälsa, arbete och arbetsvillkor, utbildning och inkomst samt normer och värderingar. I dialogen lyfts folkbildning, medvetandegörande samt kampanjer som en viktig del. En annan viktig del är att synliggöra skillnader i arbetsvillkor för stora kvinnodominerade grupper. Ohälsotalen ses, i dialogen, som en effekt av ovanstående.

Kommunstyrelsen antar följande åtgärder:

Internt

- Uppföljning utifrån CEMR-deklARATIONEN under perioden
- Aktivt följa och arbeta med resultat av öppna jämförelser, och utveckla metoder för att följa upp, mäta effekter av det jämställdhetsarbete som genomförs
- Genomföra åtgärdsprogram för att minska den höga sjukfrånvaron, främst bland kvinnor.
- Personalavdelningen leder och samordnar arbete för att utveckla medarbetarnas yrkesstolthet och medarbetarskap
- Lönesatsning på kvinnodominerade yrken där oskäligen löneskillnader konstaterats.
- Jämställdhetsintegrera kommunens information och kommunikation, föreningsbidrag och projektfinansiering

Externt:

- Kommunikationsplan med kampanj för att folkbilda och medvetandegöra kunskaper, retorik m.m. kring jämställdhet.